

ретом (Гумілевським), який посів Черніг. каф-ру 02.05.1859). Був призначений настоятелем Новгород-Сіверського Преображенського чол. монастиря. Благочинний правосл. монастирів Черніг. єпархії (11.08.1861–8.07.1864).

З 18.11.1865 перебував у С.-Петербурзі, де, за викликом Св. Синоду, здійснював богослужіння і проповідницьку діяльність. 09.11.1866 призначений єпископом Єкатеринбурзьким, вікарієм Пермської єпархії (чин хіротонії звершено 21.11.1866). Після смерті архієпископа Пермського Неофіта (Сосніна) у серпні 1868 тимчасово керував Пермською єпархією. У Єкатеринбурзі особливо опікувався благоустроєм духовного уч-ща; зведенням і оновленням храмів (освятити Велико-Златоустівську Максиміліанівську і Єкатеринбурзьку Спаську церкви, храм на честь ікони Владимирської Богоматері у с. Чердинцево, Свято-Успенський храм Березівського заводу); відкриттям єпархіального притулку для престарілих і немічних священників, удовиць і сиріт із духовного стану.

09.09.1876 призначений єпископом Пермським і Верхотурським. Здійснював щорічні поїздки єпархією, звершуючи богослужіння. Стиль його керівництва сучасники оцінювали суперечливо: одні вбачали у його «надмірній доброті» тло для зловживань з боку чиновників духовної консисторії; інші розглядали ту саму доброту як увиразнення свідомого дотримання принципу колегіальності в управлінні, намагання ухвалювати обдумані та зважені рішення.

У побуті спілкувався укр. мовою. Сучасники відзначали сміливість, спостережливість і критичність його поглядів, особливо наголошуючи на «малоросійських, не мирних проти великоросів» настроях. Як уособлення «правил віри» і сумирності, щирий молитовник і мудрий педагог В. здобув любов кліру і мирян. Пермське духовенство заступало у духовно-навч. закладах єпархії премію його імені.

Помер у Пермі на 78-му році життя. Похований під вівтарем Пермського Свято-Троїцького кафедрального собору.

Осн. тв.: Описание астраханского второклассного Спасо-Преображенского мужского монастыря, составленное в 1851 г. // Астраханские Ев. – 1893. – Ч. неофиц. – № 14/15. – С. 409–418; № 16. – С. 449–469; № 17. – С. 475–483; № 18. – С. 511–522; № 19. – С. 545–550; № 20. – С. 565–570; № 21. – С. 586–597; № 22. – С. 628–634; Речь, произнесенная по случаю открытия в Астрахани женского отделения Попечительного комитета о тюрьмах. – Астрахань, 1853. – 7 с.; Речь при наречении во епископа Екатеринбургского // Черниговские ЕИ. – 1867. – Прибавления. – 1 янв. – С. 35–36.

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 551, 724.

Опубл. дж.: [Памяти преосв. Вассиана] // Пермские Ев. – 1883. – Ч. неофиц. – № 4. – С. 27–37; Вассиан, епископ Пермский и Верхотурский (бывший ректор Черниговской ДС) // Черниговские ЕИ. – 1883. – Ч. неофиц. – № 3. – С. 110–112; Преосвященный Вассиан, епископ Пермский и Верхотурский // Астраханские Ев. – 1893. – Ч. неофиц. – № 14–15. – С. 401–408; Путевые записки еп. Никодима // РА. – М., 1903. – Вып. 1–4. – С. 604–606.

Літ.: Попов Е. Великопермская и Пермская епархия. – Пермь, 1879. – С. 285–286; Теодорович Н. И. Волинская духовная семинария. История первоначального устройства ее и подведомственных ей духовных училищ. Списки воспитанников, окончивших в ней курс учения, а также начальников и наставников ее в период времени с 1796 по 1900 г. – Почаев, 1901. – С. 844; Шестаков И. Начало Екатеринбургской епархии. – СПб., 1914. – С. 5–9; Лавринов В., прот. Екатеринбургская епархия : События. Люди. Храмы. – Екатеринбург, 2001. – С. 133, 193; Богданова Т. А. Вассиан (Чудновский Василий Иванович) // ПЭ. – Т. 7. – М., 2004. – С. 259–260.

С. Л. Кузьміна

ВЕНЕДИКТ (КУРКОВСЬКИЙ Василь Антонович) [рос. Венедикт (Курковский Василий Антонович)] (1807–08[20].02.1861), архімандрит РПЦ, випускник КДА – церк. педагог та адміністратор.

Нар. у с. Шамовка Олександрійського пов. Херсон. губ. (нині – територія с. Дмитрівка Знам'янського р-ну Кіровоград. обл.) у сім'ї священника місцевої церкви Різдва Пресвятої Богородиці. Навчався у Катеринослав. ДС (1823–29) та КДА (1829–33), де здобув ступ. магістра богослов'я і словесних наук (ухвалу Конференції КДА від 02.08.1833

затверджено Комісією духовних уч-щ (06.10.1833). У студентські роки прийняв чернечий постриг (19.12.1831) і був рукопокладений у сан ієродиякона (26.12.1831). Після закінчення КДА висвячений на ієромонаха (09.09.1833).

Академ. службу розпочав на посадах інспектора і професора церк. історії та євр. мови Орловської ДС (з 12.10.1833, за ін. даними – з 12.11.1833). Тимчасово виконував обов'язки ректора і професора богослов. наук (09.06–08.07.1835; 04.06–09.08.1839). Пед. діяльність поєднував із служінням настоятелем у сані ігумена (з 24.06.1837) Свенського Свято-Успенського чол. монастиря (нині – у с. Супонево Брянського р-ну Брянської обл. РФ); з 09.03.1839 – настоятель (у сані архімандрита) Троїцького Оптиного чол. монастиря (нині – жін. монастир поблизу м. Болхова Орловської обл. РФ). Був благочинним монастирів Орловської єпархії (12.06.1839–18.02.1842).

Указом Св. Синоду від 20.05.1842 призначений на посади ректора і професора богослов. наук (з 10.11.1845 викладав лише догматичне богослов'я) Тобольської ДС, настоятеля Знаменського чол. монастиря (м. Тобольськ) і члена Тобольської духовної консисторії. З 30.08.1842 до 01.02.1844 входив до складу тимчасового будівельного ком-ту для зведення корпусу семінарської лікарні. Мав численні обов'язки на єпархіальній службі: був благочинним чол. монастирів Тобольської єпархії (з 23.02.1845), Туринського Свято-Миколаївського жін. монастиря (з 09.03.1847; нині – м. Туринськ Свердловської обл. РФ) та Тобольського Софійсько-Успенського кафедрального собору (з 12.03.1847); членом (з 10.04.1844) і директором (з 14.09.1847) Тобольського ком-ту піклування про тюрми.

13.07.1851 переведений на посади ректора і професора богослов. наук Харків. ДС (звільнений від викладання, за власним клопотанням до Св. Синоду, з 20.07.1852), настоятеля Курязького Спасо-Преображен-

ського монастиря поблизу Харкова, нині не діє. Був членом будівельного ком-ту, який опікувався зведенням нових семінарських будівель (01.04.1851–26.04.1852). Входив до складу Харків. духовної консисторії (з 01.11.1851). Обіймав посаду благочинного монастирів Харків. єпархії (з 26.07.1852). Указом Св. Синоду від 14.12.1854 був викликаний (згідно із чергою) до С.-Петербурга для здійснення протягом 1855 священнослужіння і проповідництва.

10.09.1855 звільнений від духовно-училищної служби за станом здоров'я і призначений на посаду настоятеля Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського чол. монастиря (Черніг. єпархія), яку обіймав до кінця життя. Зібрав матеріали для опису монастиря, узагальнені архієпископом Філаретом (Гумілевським) у нарисі «Описание Новгород-Северского Спасо-Преображенского первоклассного монастыря», вперше опублікованому в ж-лі «Прибавления к Черниговским епархиальным известиям» (1861, №№ 1–5). Заслужив шану і любов парафіян щирою вірою і благочесністю, ретельним і дбайливим виконанням обов'язків, співчутливим ставленням до нужденних і сиріт.

Помер у Новгород-Сіверському Спасо-Преображенському монастирі. Похований у гол. монастирському храмі – Спасо-Преображенському соборі.

Мав численні церк. і держ. відзнаки за сумлінну службу, в т. ч. – орден Св. Анни 2-го ступ. (24.04.1845) та 2-го ступ. з імператорською короною (30.04.1853).

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 546, 548, 817; Оп. 2. – Спр. 4810, 4929, 5047, 5159.

Опубл. дж.: Некролог // Прибавление к Черниговским ЕИ. – 1861. – № 2. – С. 82–83; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 102, 112, 114, 269.

Літ.: *Иерофей, архим.* Брянский Свенский Успенский монастырь Орловской епархии. – М., 1866. – С. 208–209; Исторические очерки города Болхова и его святыни // Орловские ЕВ. – 1875. – № 17. – Отд. не-

офиц. – С. 1006–1007; Списки иерархов и настоятелей монастырей Российской Церкви / сост. П. М. Строев. – СПб., 1877. – Стлб. 321, 520, 909, 916; П. Г-н, *прот.* Тобольский Знаменский второклассный мужской монастырь (исторический очерк) // Тобольские Ев. – 1890. – № 3–4. – Отд. неофиц. – С. 48; Головщиков К. Д. Духовные деятели Тобольского края // Там само. – 1896. – № 3. – Отд. неофиц. – С. 53; Никольский К. И. Орловская духовная семинария до 1867 года (церковно-исторический очерк) // Орловские Ев. – 1914. – № 14–15. – Приложение. – С. 164–165; Карманов Ю. В., Новик Т. Г., Солобай П. В. Некрополь Спасо-Преображенського монастиря в Новгород-Сіверському // Сіверщина в історії України. – Вип. 4. – 2011. – С. 58–59.

М. Л. Ткачук

ВЕНЕДИКТ (ПОЛЯКОВ Володимир Георгійович) [*рос.* Венедикт (Поляков Владимир Георгиевич)] (15[27].07.1884–06.12.1963), архієпископ РПЦ, випускник КДА – церк. і громадський діяч, педагог.

Нар. у м. Кишинів Бессарабської губ. (нині – Республіка Молдова) у сім'ї різьбяр по дереву, майстра з виготовлення іконостасів. Навчався у Кишинівських ДУ (1894–99) та ДС (1899–1905). Успішно склав вступні іспити на юрид. ф-т Юр'ївського ун-ту (нині – Тартуський ун-т, Естон. Республіка), але за браком коштів розпочати навчання не зміг. 01.10.1905 був призначений священиком церкви с. Баламутівка Хотинського пов. Бессарабської губ. (нині – Заставнівського р-ну Чернів. обл.). Одружившись, у листопаді 1905 був рукопокладений єпископом Аккерманським, вікарієм Кишинівської єпархії Аркадієм (Філоновим) у сан ієрея. 13.12.1908 за власним клопотанням переведений на посаду священика церкви с. Шолданешт Оргіївського пов. Бессарабської губ. (нині – райцентр Республіки Молдова). У 1910–14 навчався у КДА, де здобув ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 14.06.1914 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Флавіаном (Городецьким) 30.06.1914). Рукопис канд. твору В. «Вопрос о сущности язычества и христианства в современной русской литературе (Критическое исследование)», що здобув позитивну оцінку рецензентів – доц. І. П. Четверикова та

проф. П. П. Кудрявцева, зберігається у ІР НБУВ.

Указом Св. Синоду від 30.09.1914 призначений законовчителем та інспектором класів Белгородського єпархіального жін. уч-ща. Був делегатом Всерос. з'їзду вчителів духовно-навч. закладів у Москві (26.05–06.06.1917), брав участь у 3-й сесії Всеукр. Правосл. Церк. Собору (28.10–16.12.1918).

У 1919–20 обіймав посаду законовчителя і настоятеля домової церкви Таврійського єпархіального жін. уч-ща. У 1920–21 служив настоятелем Старокримської Свято-Успенської церкви. У 1921 втратив дружину (померла від туберкульозу легенів), залишившись із трьома доньками. У 1922 на парафіяльних зборах обраний настоятелем Феодосійського Олександро-Невського собору, затверджений на цій посаді місцевим архієреєм і піднесений до сану протоієрея. У Феодосії організував сестринство і керував його діяльністю. Здобув авторитет ревного пастиря і проповідника, викривача антигуманної рад. влади й обновленської церкви.

15.01.1923 був заарештований співробітниками ДПУ Криму та обвинувачений «в антисоветской агитации, выразившейся в использовании религиозных предрассудков среди темной массы с целью противодействия советской власти». Утримувався під вартою у «Центроисправительном доме» м. Сімферополя. Згідно із постановою ДПУ Криму, затвердженою Комісією у справах адм. заслань 15.05.1923, підлягав засланню за межі Автономної Кримської РСР у тижневий термін. Згідно із матеріалами слідчої справи, перебував у адм. засланні у м. Одесі. Служив у Свято-Миколаївській церкві. Невдовзі виїхав до Бессарабії, яка на той час входила до складу Румунії.

У 1923–24 служив настоятелем рос. Кишинівського Свято-Ольгинського храму. У Бессарабії долучився до протистояння процесу румунізації місцевої Правосл. Церкви, який здійснювався через примусо-